

IMPACTUL SCHIMBĂRILOR DEMOGRAFICE ASUPRA SECURITĂȚII ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA

THE IMPACT OF DEMOGRAPHIC CHANGES ON THE ECONOMIC SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Marina COBAN

PhD, Associate professor,

Academy of Economic Studies of Moldova, Moldova,

ORCID [0009-0005-1984-9682](https://orcid.org/0009-0005-1984-9682)

E-mail: mcoban.mcoban@gmail.com

Abstract: *This article presents changes in the demographic sphere of the Republic of Moldova, their impact on the economic security of the country as a whole. The most serious threat to the country's economic security is that as the population structure changes as the workforce shrinks (a shrinking and aging population) and welfare costs increase for needy citizens, the economy may slow. The Republic of Moldova at this stage is experiencing problems in the demographic sphere, which reduces the level of economic security of the country. The article presented the main trends in the demographic sphere and their impact on the economic security of the country. Statistical indicators of demographic processes in the Republic of Moldova were analyzed, and conclusions were drawn that in the Republic of Moldova there is a trend towards a decrease in the birth rate, population size, an increase in mortality, and an increase in emigration, which reduces the level of economic development. In this regard, it is necessary to take effective measures to improve the level and quality of life of the population of the Republic of Moldova.*

Keywords: *demographic situation, demographic trends, demographic indicators, fertility, mortality, depopulation.*

UDC: 314.18:338.24(478)

JEL Classification: J11.

INTRODUCERE

Situația demografică este un factor important în dezvoltarea oricărei țări, deoarece problemele din acest domeniu pot afecta semnificativ economia în ansamblu, piața muncii, sistemul de pensii și sfera socială din orice țară. Fertilitatea, mortalitatea, schimbările demografice, compoziția societății, îmbătrânirea și migrația sunt importante pentru înțelegerea modului în care un guvern ar trebui să utilizeze resursele limitate cel mai eficient din perspectivă economică.

În ultimii ani, procesele demografice au trezit un interes sporit în rândul oamenilor de știință, deoarece, pe de o parte, natalitatea țării este sub nivelul de înlocuire, pe de altă parte, speranța de viață a crescut și continuă să crească - un fenomen numit „societate de îmbătrânire”. Toate acestea afectează reducerea resurselor de muncă din țară, ceea ce reprezintă o amenințare la adresa securității economice. Prin urmare, rezolvarea problemelor demografice este de importanță majoră.

Scopul cercetării a fost de a analiza principalele tendințe din sfera demografică Republicii Moldova. Pentru a atinge acest obiectiv, au fost analizați indicatorii demografici ai Republicii Moldova în ultimii ani, au fost identificate problemele și formulate concluzii cu privire la rezolvarea acestor probleme.

Pentru a analiza sfera demografică a Republicii Moldova, am selectat următorii indicatori: dinamica populației, dinamica fertilității și mortalității, creșterea naturală a populației și declinul, dinamica migrației internaționale, dinamica structurii populației,

dinamica căsătoriilor și divorțurilor, speranța de viață la naștere în Republica Moldova, și în unele țări dezvoltate.

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR

Factorul demografic este unul dintre factorii cheie în asigurarea securității economice a țării. Populația nu este niciodată statică; ea crește sau se contractă ca urmare a interacțiunii dintre fertilitate, mortalitate și migrație. Înțelegerea cauzelor și consecințelor dinamicii demografice a populației și prognoza acesteia ne permit să fie luate deciziile corecte în dezvoltarea socio-economică a țării.

Procesele demografice sunt influențate de șocuri economice, evenimente politice, crizelor de guvernare, schimbări în viziunea asupra lumii (de exemplu, unul dintre motivele scăderii natalității este că cetățenii abandonează copiii pentru că preferă cariera), creștere și bunăstare materială.

Țările pot avea diverse aspecte ale securității demografice. Principalele amenințări demografice pot fi sistematizate astfel: dimensiunea populației, distribuția populației, structura populației, mișcarea naturală a populației, mișcarea migrațională a populației, reproducerea populației.

Dimensiunea populației include astfel de indicatori ca:

- depopularea;
- creșterea excesivă a numărului de locuitori;
- densitate mică sau mare a populației etc.

Distribuția populației se caracterizează prin:

- disproporționalitatea distribuției teritoriale a rezidenților;
- discrepanța între distribuția efectivă a populației și obiectivele strategice ale dezvoltării socio-economice a statului;
- atenuarea și micșorarea populației rurale etc.

Structura populației se referă la:

- îmbătrânirea populației;
- disproporționalitatea componenței pe sexe a populației;
- modificări negative în componența familiilor;
- schimbarea proporțiilor etnice (rasiale, naționale, religioase și lingvistice) ale populației etc.

Mișcarea naturală a populației se poate caracteriza prin:

- natalitatea scăzută sau excesiv de mare a populației;
- rata mare de mortalitate;
- creșterea (scăderea) naturală negativă a populației;
- creșterea ratei divorțurilor a populației etc.

Mișcarea migrațională a populației include astfel de indicatori ca:

- ieșirea rezidenților în alte regiuni sau în afara țării;
- afluxul excesiv de migrați;
- migrația ilegală;
- creșterea (scăderea) migrației populației;
- fluxurile de migrație internă nu corespund obiectivelor strategice ale dezvoltării socio-economice a statului etc.

Reproducerea populației se poate caracteriza prin:

- speranța de viață scăzută a populației;
- pierderi mari în reproducerea populației din cauza mortalității etc.

Securitatea demografică a oricărei țări din lume este determinată nu numai de procesele demografice care au loc în aceasta, ci și de procesele demografice care au loc în afara granițelor acesteia (în statele, regiunile învecinate etc.).

Influența demografiei asupra securității economice a unei țări se exprimă în următoarele trei aspecte principale:

În primul rând, situația demografică afectează semnificativ oferta de muncă.

În al doilea rând, demografia influențează consumul de bunuri și servicii de către populație, datorită influenței sale asupra formării cererii în sectoarele de alimente interne și de import.

În al treilea rând, o scădere a populației în vârstă de muncă duce la cote mai mari atât ale impozitelor, cât și ale contribuțiilor de asigurări sociale (pentru a oferi beneficii sociale și plăți de pensii). Ca urmare, pe măsură ce ratele cresc, costul bunurilor și serviciilor crește, competitivitatea produselor interne scade, iar cotele de impozitare ridicate reduc stimulentele de a munci și, în consecință, încetinesc creșterea economică.

Se remarcă impactul problemelor din sfera demografică asupra structurii societății: cu o penurie de muncitori, țările trebuie să crească migrația, migranți din alte țări, care înlocuiește populația indigenă și care poate provoca probleme interculturale, interetnice.

De aceea trebuie rezolvate problemele demografice. Politica demografică are ca scop reglarea și stimularea creșterii naturale și a migrației și a speranței de viață a populației, ținând cont de necesitatea îmbunătățirii calității vieții.

În unele cercetări se remarcă scăderea populației în majoritatea țărilor din Europa Centrală și de Est, atât din cauza scăderii fertilității, cât și în urma migrației (Fihel, Okólski, 2019). Republica Moldova este una din cele mai afectate țări din regiune, populația căreia, către anul 2050, poate să se micșoreze cu 44,2%, cauza principală fiind migrația în masă. Conform prognozelor demografice elaborate de Centrul de Cercetări Demografice pentru anii 2019-2040 în baza datelor cu privire la populația cu reședința obișnuită a Republicii Moldova în deceniile viitoare declinul demografic va continua cu ritmuri rapide, scăderea anuală, conform scenariului scăzut, se va majora de la 1,6% până la 2,3%, numărul populației micșorându-se până la 1754,6 mii (cu 34,5%) către anul 2040 [1].

Vom analiza unii indicatori a schimbărilor demografice în Republica Moldova.

Numărul preliminar al populației cu reședința obișnuită

Numărul preliminar al populației cu reședința obișnuită în Republica Moldova, la 1 ianuarie 2023, a constituit 2,5 milioane persoane, în scădere cu 52,3 mii persoane (sau cu 2,0% față de începutul anului precedent), ceea ce confirmă o tendință clară de micșorare a efectivului populației [4].

Tabelul 1. Populația cu reședința obișnuită în Republica Moldova, la 1 ianuarie

	2020	2021	2022	2023
Total populație, persoane, mii inclusiv pe grupe de vârstă, în %:	2643,7	2626,6	2565,0	2512,8
0-14	18,5	18,4	18,3	18,1
15-59	59,8	59,3	58,7	58,1
60-79	19,3	20,0	20,6	21,4
80+	2,4	2,3	2,4	2,4

Sursă: Biroul Național de statistică <https://statistica.gov.md/>

Până în 2018, scăderea naturală a populației a fost ne semnificativă. Începând cu 2018, numărul deceselor a depășit numărul născuților-vii, diferența majorându-se până în 2021, ajungând la 16,1 mii persoane, iar în 2022, aceasta s-a redus la 9,2 mii de persoane [4].

Migrația netă (diferența dintre imigranți și emigranți) rămâne negativă. În anul 2022, au ieșit din țara cu 43 mii de persoane mai mult, decât au venit, față de 45 mii în anul 2021 [4].

Tendința de reducere a populației țării s-a păstrat și în anul 2022. Factorii care au influențat declinul populației au fost atât migrația internațională, cât și sporul natural negativ al populației.

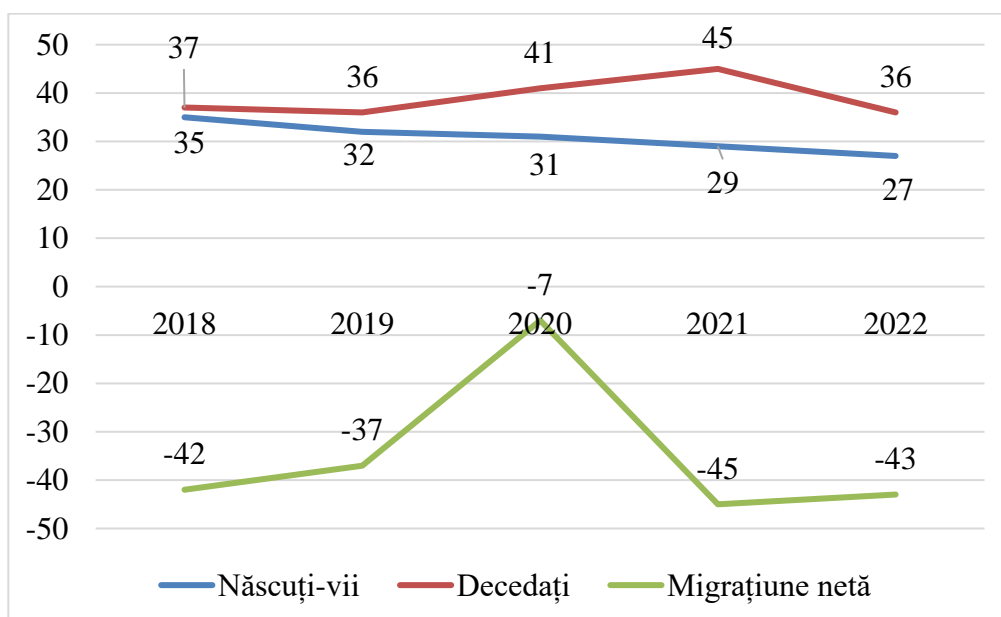

Figura 1. Tendințe demografice, mii persoane

Sursă: Moldova în cifre <https://statistica.gov.md>

Mișcarea naturală

În 2022, în Republica Moldova s-au născut 27,0 mii copii, fiind în descreștere cu 2,4 mii copii (sau cu 8,1%) față de anul 2021. Numărul mediu de copii per femeie de vârstă fertilă, în 2022 a constituit 1,69, fiind în scădere față de anul 2018, unde valoarea a fost de 1,78 copii per femeie[4].

Numărul femeilor de vârstă fertilă (15-49 de ani) a fost în continuă scădere, cu 142 mii în ultimii 9 ani.

În anul 2022 s-a înregistrat cel mai mic număr de decese comparativ cu ultimii ani, fiind în descreștere cu 9305 persoane (20,5%) față de anul precedent.

În anul 2022 s-au înregistrat 18157 căsătorii și 9565 divorțuri, din total cupluri căsătorite, 52,6% divorțează [4].

Tabelul 2. Indicatori demografici

	2019	2020	2021	2022
Speranța de viață la naștere, ani				
bărbați	66,8	66,0	65,2	67,2
femei	75,2	73,9	73,0	75,7
Rata totală de fertilitate, per femeie	1,78	1,76	1,75	1,69
Vârsta medie la prima căsătorie, ani				
bărbați	28,9	27,8	29,4	29,4
femei	26,0	25,4	25,5	26,4
Căsătorii, la 1000 locuitori	7,6	5,9	7,8	7,2
Divorțuri, la 1000 locuitori	4,0	3,3	3,8	3,8
Născuți-vii, la 1000 locuitori	12,2	11,7	11,3	10,6
Decedați, la 1000 locuitori	13,7	15,4	17,5	14,2
Mortalitatea infantile, la 1000 născuți-vii	8,4	8,7	8,5	9,0
Mortalitatea copiilor sub 5 ani, la 1000 născuți-vii	9,9	10,4	9,8	10,3

Source: Moldova în cifre <https://statistica.gov.md>

Populația vârstnică

Numărul persoanelor vârstnice (60 ani și peste) la 100 locuitori din Moldova înregistrează o tendință de creștere continuă de la an la an. Populația vârstnică crește atât în termeni absoluți, cât și relativi.

În Republica Moldova, la începutul anului 2023 locuiau 598,3 mii de persoane în vârstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 23,8% din totalul populației cu reședință obișnuită. Din numărul total al vârstnicilor, 359,7 mii de persoane erau femei (sau 60,1%), fiecare a treia persoană avea vârsta cuprinsă între 60-64 ani (32,6%) (figura 3). Ponderea persoanelor în vârstă de peste 60 ani este în creștere continuă. În ultimii cinci ani a crescut cel mai mult ponderea vârstnicilor din grupul de vârstă de 70-74 de ani – cu 8,5 puncte procentuale (de la 13,6%, la începutul anului 2019 până la 22,1% la începutul anului 2023) [7].

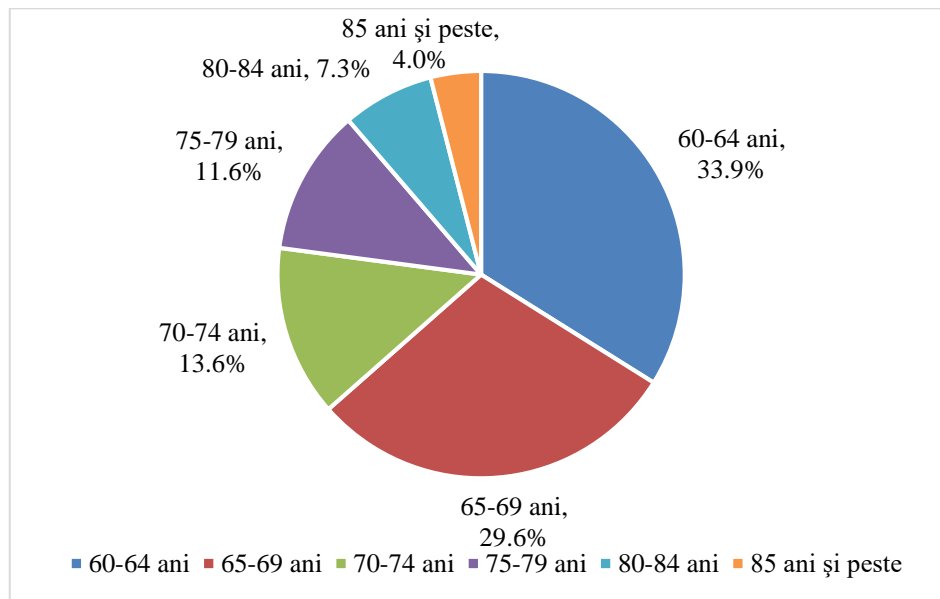

Figura 2. Populația vârstnică pe grupe de vârstă, la 1 ianuarie 2019

Source: Biroul Național de statistică <https://statistica.gov.md/>

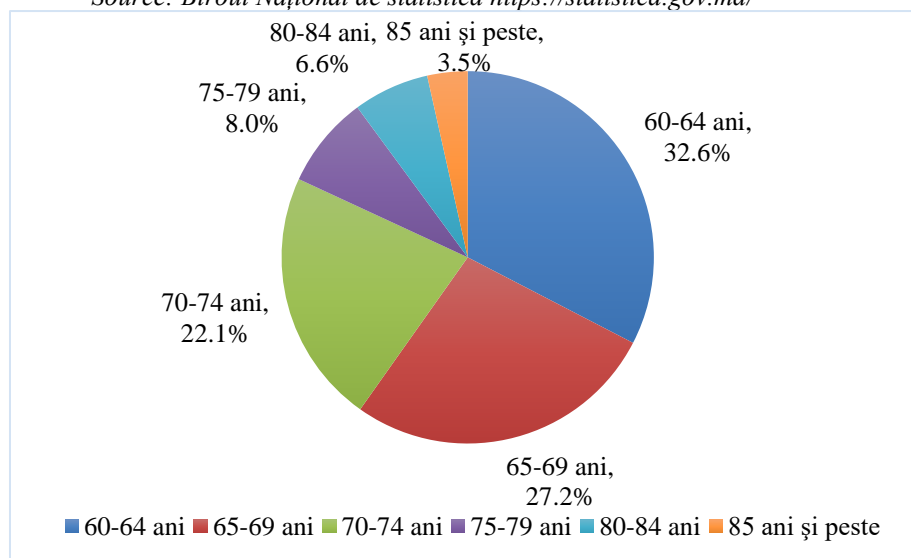

Figura 3. Populația vârstnică pe grupe de vârstă, la 1 ianuarie 2023

Source: Biroul Național de statistică <https://statistica.gov.md/>

Coefficientul de îmbătrânire al populației

La începutul anului 2023, coeficientul de îmbătrânire a populației (numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori) a constituit 23,8%, ceea ce corespunde unui nivel înalt de îmbătrânire demografică. Comparativ cu începutul anului 2019 acesta a înregistrat o majorare cu 3,0 puncte procentuale.

Diferențe se constată și în repartizarea pe sexe, coeficientul îmbătrânirii populației feminine la începutul anului 2023 fiind cu 7,0 puncte procentuale mai înalt față de cel al bărbaților și a constituit 27,1% comparativ cu 20,1% în cazul bărbaților [7].

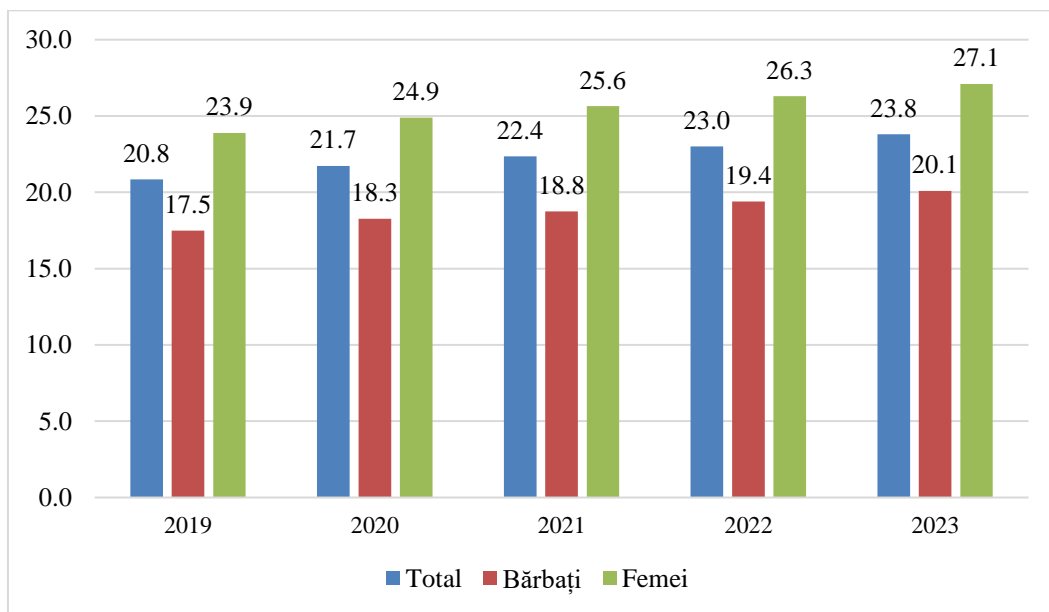

Figura 4. Coeficientul de îmbătrânire al populației pe sexe, la 1 ianuarie 2023

Source: Biroul Național de statistică <https://statistica.gov.md/>

Migrația internațională

Migrația netă a populației (diferența dintre numărul de imigranți și cel al emigranților) cu reședința obișnuită, în anul 2021, a urmat tendința descrescătoare din ultimii ani, înregistrând o valoare negativă, de (-45,4) mii persoane. Din totalul emigranților, ponderea cea mai mare, de circa 44%, o dețin persoanele tinere din grupele de vârstă 20-29 de ani și 30-39 de ani, cu 23% și, respectiv, 21%. În cazul imigranților, cea mai mare pondere, de circa 40% din total, o dețin grupele de vârstă 30-39 ani cu 22% și, respectiv, 40-49 de ani cu 18%. (Figura 5) [6].

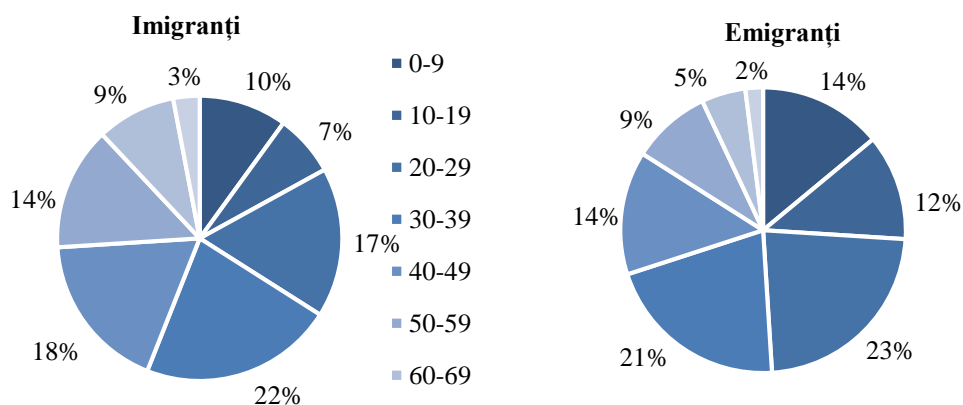

Figura 5. Distribuția imigranților și emigranților pe grupe de vârstă în anul 2021

Source: Biroul Național de statistică <https://statistica.gov.md/>

Moldova în prezent se confruntă cu al treilea val de migrație: migrația tinerilor. Primul val a fost în anii 2000-2005, când cetățenii Republicii Moldova plecau peste hotare să-și rezolve problema de supraviețuire [4]. Al doilea val a fost în perioada 2015-2018, valul pentru o viață mai bună. Acești oameni nu mai erau într-o sărăcie extremă, aveau venituri satisfăcătoare, majoritatea de vârstă 30-45 ani, oameni formați, cu familii, dar au plecat pentru o viață mai bună, calitativă. Acolo unde pe lângă salarii bune mai ai și drumuri, școli, spitale, infrastructură. Într-un cuvânt bunăstare oferită de autorități [4]. După 2018 a început al treilea val de migrație a tinerilor care pleacă la studii.

CONCLUZII

În general, pentru îmbunătățirea indicatorilor demografici, este importantă creșterea ponderii celor mai productive grupe de vârstă și reducerea ponderii populației incapabile de muncă. Pentru a atenua consecințele îmbătrânirii populației și a prelungi anii sănătoși ai vieții oamenilor, este necesar să se dezvolte sistemul de sănătate publică, să se producă noi medicamente care încetinesc procesul de îmbătrânire și să prelungească anii sănătoși ai vieții oamenilor.

Pentru o creștere naturală a populației, este importantă îmbunătățirea calității vieții populației. Pentru a îmbunătăți procesele de migrație, este necesar să se creeze condiții pentru o viață modernă și confortabilă și să se reducă tensiunea socială.

Deci sunt necesare măsuri în domeniul politicilor demografice și de migrație. Este necesară îmbunătățirea cadrului legislativ legat de demografie, îmbunătățirea sistemului de sănătate, stimularea creșterii natalității și a populației, îmbunătățirea condițiilor de viață pentru familiile tinere, i.e. îmbunătățește în general calitatea vieții populației.

BIBLIOGRAFIE

1. FIHEL, A., OKÓLSKI, M. Population decline in the post-communist countries of the European Union. *Le bulletin Population & Societies*. 2019, nr. 567, 1-4.
2. GAGAUZ, O. Depopularea Republicii Moldova în contextul declinului populației din Europa Centrală și de Est. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării*. Ed. 15, 15-16 octombrie 2021. Chișinău: Foxtrot SRL, 2021, pp. 6-11.
3. IONIȚĂ, V. *Analize, Comentarii, Opinii. Migrația. Al III-lea val: Migrația Tinerilor* [online]. Chișinău, 2023 [accesat 18 decembrie 2023]. Disponibil: <<https://ionita.md/2023/07/21/migratia-al-iii-lea-val-migratia-tinerilor/>>.
4. *Moldova în cifre: Breviar statistic* [online]. Chișinău, 2023 [accesat 19 decembrie 2023]. Disponibil: <<https://statistica.gov.md>>.
5. Numărul populației cu reședință obișnuită, pe sexe și grupe de vârstă, în profil teritorial la 1 ianuarie 2023. In: *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* [online]. Chișinău, 2023 [accesat 19 decembrie 2023]. Disponibil: <<https://statistica.gov.md/ro/>>.
6. Situația demografică în anul 2022. In: *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* [online]. Chișinău, 2023 [accesat 19 decembrie 2023]. Disponibil: <<https://statistica.gov.md/ro/>>.
7. Vârstnicii în Republica Moldova în anul 2022. In: *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* [online]. Chișinău, 2023 [accesat 19 decembrie 2023]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/ro/varstnicii-in-republica-moldova-in-anul-2022-9578_60729.html>.